

Voorzitter Provinciale Staten van Zeeland
T.a.v. de Statengriffier
Abdij 6
4331 BK Middelburg

Onderwerp
Corona-update

Zaaknummer
34257

Behandeld door

Verzonden

Middelburg, 9 maart 2021

Geachte voorzitter,

Via de Zomerbrief d.d. 30 juni 2020 (kenmerk 20019535) hebben wij u een breed overzicht gegeven van de gevolgen van de corona-crisis voor Zeeland, de compensatiemaatregelen en de rol van de Provincie. Ook in de najaarsnota zijn de gevolgen van corona benoemd bij de diverse inhoudelijke thema's. Sindsdien bent u via verschillende brieven geïnformeerd op deelaspecten, zoals de onderzoeken van de HZ naar de effecten van corona op de Zeeuwse economie en arbeidsmarkt van kort na de eerste golf alsmede de gevolgen van corona op het openbaar vervoer. Via deze brief willen wij u een bredere update geven.

Ten tijde van de Zomerbrief – kort voor het zomerreces van 2020 – was het perspectief dat er ruimte ontstond en het leven voor het gevoel weer iets 'normaler' werd. Na het zomerreces belandden we in de tweede corona-golf met bijbehorende maatregelen, die deels verder gingen dan ten tijde van de intelligente lockdown in het voorjaar van 2020. Deze tweede golf is inmiddels opgevolgd, of eigenlijk ingehaald door een derde golf. Het goede nieuws is dat er, via de vaccinaties, zicht is op de eindstreep. Het tempo waarin die bereikt kan worden en wanneer weer versoepelingen mogelijk zijn, blijft nog onzeker. Het zal zeker nog maanden, zo niet langer duren voor de echte gevolgen in hun volle omvang zichtbaar worden.

De corona-maatregelen hebben brede impact op het economisch en sociaal functioneren van de samenleving. De Coronamonitor ([Status update Corona in Zeeland | Coronamonitor Zeeland](#)) geeft daar meer informatie over.

Vanuit het Rijk zijn er uitgebreide steunmaatregelen voor ondernemers die voor een dempend financieel effect zorgen. Als Provincie hebben we op financieel gebied een beperkte rol. Dat neemt niet weg dat we ons buigen over de vraag in hoeverre de coronacrisis als katalysator kan werken voor nieuwe oplossingen voor bestaande vraagstukken. Er is nu het momentum om al langer bestaande vraagstukken meer fundamenteel aan te pakken.

In deze brief gaan wij nader in op de sectoren economie, cultuur en sport (inclusief de gevolgen van de over 2020 verleende provinciale subsidies), en openbaar vervoer.

Economie

Landelijke maatregelen

Op 27 oktober en 9 december in 2020 en op 21 januari 2021 presenteerde het kabinet aanvullingen op het steun- en herstellepakket om banen en inkomens te beschermen. Op de website <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-financiële-regelingen/overzicht-financiële-regelingen> is een overzicht van alle regelingen te vinden.

Vanuit VNO-NCW is de Coronacalculator ontwikkeld <https://www.coronacalculator.nl/> waarbij ondernemers door het invullen van hun bedrijfsnaam direct kunnen zien voor welke regelingen ze in

aanmerking komen.

Daarnaast heeft de Kamer van Koophandel een coronaloket op <https://www.kvk.nl/corona/> met een link naar de KVK Corona regelingencheck, de KVK Corona informatiewijzer en de KVK Zwaar weer routewijzer.

Aanvullende provinciale maatregelen

In de Zomerbrief gingen we al in op het MKB-steunpakket waarvoor via de voorjaarsnota 2020 vanuit de investeringsagenda aanvullend op de landelijke noodmaatregelen € 2 miljoen beschikbaar werd gesteld. Dat heeft onder meer tot de volgende resultaten geleid:

- **SOS Dockwize:** Dit programma is snel na de eerste lockdown en noodmaatregelen opgezet. Meer dan 100 getroffen ondernemers kregen antwoord op hun hulpvraag of worden intensief begeleid door een team van experts. Zij krijgen in korte tijd inzicht in hun huidige situatie en financiële mogelijkheden, en krijgen concrete handvatten en ideeën om de schade te beperken. Via een concreet actieplan kunnen zij werken aan een positieve toekomst. Na de eerste brede programmaronde is in samenwerking met Koninklijke Horeca Nederland een programma gestart specifiek gericht op de Zeeuwse horeca ondernemers.

- **Zeeland Financial Matching:** Dit instrument is uitgebreid voor het brede MKB en nieuwe vouchers zijn toegevoegd voor ondernemers die deze crisis hebben aangegrepen om hun innovatievermogen te versterken en daarvoor moesten investeren of een adviseur inschakelen.

- **Vouchers planvorming Zeeuwse toeristische bedrijven:** Om de getroffen ondernemers in de toeristische sector te stimuleren door te gaan met planvorming, zodat ze als de coronaperiode voorbij is en de liquiditeit op orde is, kunnen investeren in hun bedrijf, zijn er via Impuls Zeeland vouchers beschikbaar gesteld. Toeristische ondernemers kunnen de voucher voor integrale planontwikkeling inzetten om externe expertise, onderzoeken en businesscase ontwikkeling te financieren. In de plannen moeten thema's als energietransitie, klimaatadaptatie maar ook businesscase ontwikkeling conform de uitgangspunten van de provinciale Kustvisie centraal staan.

- **Zeeuws Mobiliteitsteam en Leven Lang Ontwikkelen:** Eind augustus 2020 heeft het kabinet een aanvullend sociaal pakket aangekondigd, dat zich richt op het voorkomen van langdurige werkloosheid en afnemende kansen op de arbeidsmarkt. Het doel is om tot een landelijk dekkend netwerk van regionale mobiliteitsteams te komen, waarbij Zeeland voor maart-april staat ingetekend. Goes heeft als centrumgemeente van de arbeidsmarktregio Zeeland een initiërende en regisserende functie in deze aanpak. In de Zeeuwse Werkkamer is in november 2020 besloten om, vooruitlopend op de uitwerking van het steunpakket, te verkennen hoe de verbinding tussen het onderwijsveld en de arbeidsmarkt Zeeland structureel versterkt kan worden. Een belangrijk verbindend instrument is Leven Lang Ontwikkelen, een initiatief van de Rijksoverheid om mensen te stimuleren om goed inzetbaar te blijven op de arbeidsmarkt. Dat heeft geresulteerd in een voorstel voor de uitwerking van het 3^e steun- en herstellepakket. Onderdeel daarvan zijn twee projectopdrachten voor kwartiermakers, die de landelijke afspraken operationaliseren, waaronder de inrichting van een Zeeuws Mobiliteits Team. Op een Zeeuwse 'menukaart', worden zowel het scholingsaanbod als de ondersteuning van gemeenten en UWV opgenomen. Voor de periode in aanloop naar een Zeeuws Mobiliteits Team wordt een – tijdelijk – regionaal aanspreekpunt ingericht. Hier kunnen werkgevers en hun werknemers terecht voor ondersteuning bij 'van werk naar werk' vraagstukken.

- **MKB-Deal Digitaal Doen Zeeland:** Hiermee versterkt het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) het initiatief van Provincie Zeeland, Impuls Zeeland (K&I-netwerken) en Dockwize om het MKB in de volle breedte te versterken. Een belangrijk doel van het programma is het brede MKB te helpen door concrete handvatten te bieden om te werken aan hun toekomstbestendigheid via digitalisering en skillsontwikkeling én te leren van en met andere MKB-ers. Met deze basis is het Zeeuwse MKB beter uitgerust om de eigen productiviteit te verbeteren, beschikbare innovatieve concepten toe te passen en een actieve bijdrage te leveren aan maatschappelijke vraagstukken.

Verdere stappen: vervolg op Corona Overbruggingslening (COL)

In 2020 hebben 15 bedrijven een beroep gedaan op de Corona-OverbruggingsLening (COL), een noodkrediet voor innovatieve ondernemers en MKB-ers zonder bancaire kredietrelatie die in financiële problemen zijn gekomen door corona. Deze regeling wordt door Impuls Zeeland / Investeringsfonds Zeeland uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Inmiddels is in Zeeland voor bijna € 3,8 miljoen aan COL-leningen verstrekt.

Het kabinet stelt in navolging op de COL regeling € 150 miljoen beschikbaar voor de versterking van

het fondsvermogen van de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's). Daarmee worden de ROM's, zoals Impuls/Investeringsfonds Zeeland, in staat gesteld nieuwe financieringsrondes te doen, waarmee (veelal innovatieve) MKB-ondernemingen het eigen vermogen en daarmee de solvabiliteitspositie kunnen versterken. Van deze € 150 miljoen is een bedrag van € 2,7 miljoen beschikbaar voor Zeeland. Hierbij wordt de voorwaarde gesteld dat de regio's cofinanciering verschaffen, dus ook € 2,7 miljoen. Hierdoor komt een bedrag van € 5,4 miljoen beschikbaar voor de Zeeuwse startups, scaleups en met name het bredere innovatieve MKB. Op de gevraagde provinciale cofinanciering komen wij terug in de Voorjaarsnota.

Overige activiteiten

In de bestuurlijke taakgroep Economie kijken wij samen met onze partners, zoals Economic Board, Impuls, VNO-NCW, VZG, Veiligheidsregio, Arbeidsmarktregio Zeeland en KVK verder naar mogelijkheden om het Zeeuwse MKB te ondersteunen.

In de bestuurlijke Taakgroep Toerisme worden de belangen van de Zeeuwse horecaondernemers besproken.

Via het IPO Herstelplan Regionale Economie tenslotte zetten we via concrete projecten, samen met Rijk, provincies en ROM's, in op het versterken van het duurzame verdienvermogen van het MKB én het oplossen van problemen op de korte termijn in deze hevige crisis.

Cultuur en sport

Algemeen

De cultuursector is vanaf het begin van de coronapandemie zwaar getroffen door de maatregelen. Fysiek bezoek aan een theater, podium of museum is vooralsnog niet mogelijk. Ook het beoefenen van cultuuruitingen, zoals musiceren, is in groepsverband niet of nauwelijks mogelijk, ook niet via digitale alternatieven. De onzekerheid van de lockdown laat plannen elke keer verschuiven, wat sterk demotiverend werkt.

In overleg met de provinciaal gesubsidieerde organisaties bezien we of en hoe activiteiten dit jaar uitvoering kunnen krijgen. Het Zeeuws Cultureel Overleg – waar veel culturele organisaties bij zijn aangesloten – zorgt voor verbinding, afstemming en uitwisseling binnen de sector in deze zware tijden. Wij hebben een aanvraag in voorbereiding voor het programma REACT-EU dat zich richt op groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie. Binnen REACT-EU willen we een binnenstedelijk offensief uitvoeren waarin we de creatieve economie (kunst- en cultuursector) koppelen aan het zwaar getroffen MKB in de binnensteden (detailhandel, horeca). Mits gehonoreerd wordt dit programma uitgevoerd in 2021-2023.

Het voortouw voor steunpakketten in de cultuursector ligt bij het Rijk. Culturele instellingen kunnen gebruik maken van zowel generieke maatregelen (zoals de Noodmaatregel overbrugging werkgelegenheid), als sectorspecifieke regelingen, zoals de matchingsregeling en Kickstart Cultuurfonds.

In een brief aan de Tweede Kamer heeft de landelijke Taskforce Culturele en Creatieve Sector naar aanleiding van de ontwikkelingen tot nu toe in januari 2021 onder andere om extra aandacht gevraagd voor de beroeps- en inkomstenpositie van kunstenaars, zzp'ers en flexwerkers in de sector, voor de garantieregeling evenementen, en fieldlabs om de voorwaarden te testen voor veilige heropening en versoepeling van bezoekbeperkingen.

Het beste medicijn tegen de derving van publieksinkomsten door corona is een heldere en voorspelbare routekaart naar heropening van de culturele sector. Recent heeft daarvan een update plaatsgevonden, waardoor musea als "doorstroomlocatie" worden gezien. Dat betekent dat zij mogen heropenen wanneer het risiconiveau daalt naar "ernstig". In Utrecht zijn inmiddels fieldlabs gestart voor het onderzoeken van mogelijkheden voor "zittende" voorstellingen (zoals bioscopen, theaters, concertzalen en podia). Via <https://corona.zeeland.nl/cultuur> is nadere informatie over de gevolgen voor de culturele sector in Zeeland beschikbaar.

Provinciale subsidies cultuur

Als provincie ondersteunen we ruim 50 culturele initiatieven via een directe provinciale bijdrage en 65 via de regionale cultuurarrangementen met gemeenten. Daarvan zijn er respectievelijk 14 en 42 niet of aangepast doorgegaan. In deze gevallen is of wordt coullance toegepast, waarbij reeds gemaakte voorbereidingskosten uitgangspunt voor de toepassing van coullance vormen. Bij de regioarrangementen is daarbij een maximum van 75% van de verstrekte provinciale bijdrage gehanteerd, gelet op de gedeelde verantwoordelijkheid met gemeenten bij de ondersteuning van deze activiteiten.

Voor de ondersteunde activiteiten die niet of slechts gedeeltelijk hebben kunnen plaatsvinden verwachten we vrijval van middelen over 2020, namelijk bijna € 64.000 in geval van directe provinciale ondersteuning en ruim € 153.000 in de regioarrangementen. Conform de subsidievoorwaarden worden veel van de verstrekte subsidies over 2020 in het voorjaar van 2021 vastgesteld.

In de najaarsnota is besloten dat eventuele vrijval toegevoegd zal worden aan het Stimuleringsfonds Cultuur. Er wordt op dit moment een stimuleringsregeling uitgewerkt (inhoudelijk en juridisch), die we samen met de gemeenten financieel vullen.

Het hoofddoel van de regeling is de culturele sector toekomstbestendig te maken door onder andere duurzame samenwerking te stimuleren en nieuwe verdienmodellen uit te proberen. De publicatie van de regeling is voorzien aan het einde van het eerste kwartaal.

Vooruitlopend daarop is daaruit de matching met de corona-regeling van de Rijksfondsen gesubsidieerd, net als de *coronaproof versie* van Film by the Sea.

Vanuit dit stimuleringsfonds steunen wij ook in 2021 de culturele sector. Het fonds richt zich overigens niet op het compenseren van inkomstenderving, maar op investeringen in het nieuwe seizoen, het stimuleren van werkgelegenheid in de culturele keten en vernieuwing en (domein-overstijgende) samenwerking in het algemeen.

Provinciale subsidies sport

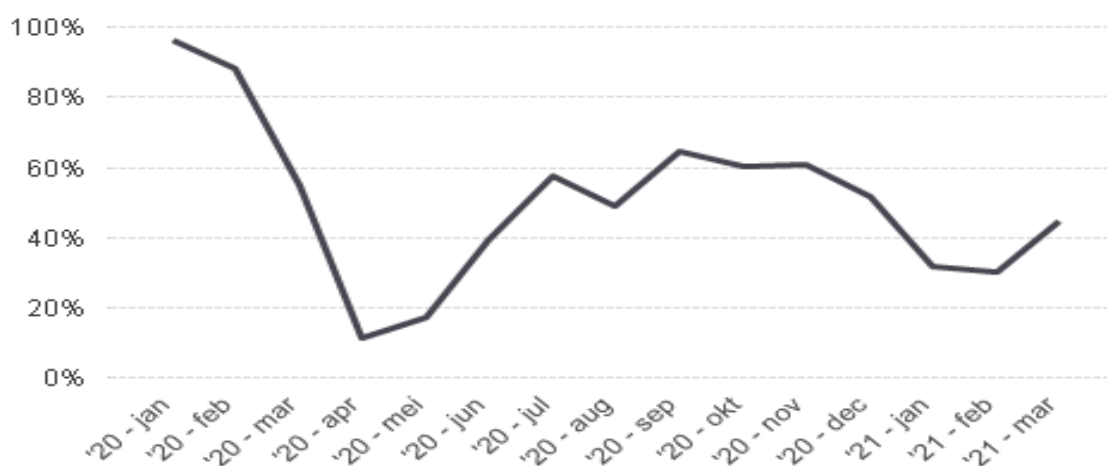
Ook in de sportsector zijn tal van geplande evenementen niet doorgegaan. Van de 39 door ons gesubsidieerde evenementen (sinds maart 2020) hebben er uiteindelijk 5 doorgang kunnen vinden. Gelukkig zijn veel organisatoren in staat geweest hun activiteiten tijdig te annuleren. Bovendien zijn veel sportevenementen gebaseerd op de inzet van vrijwilligers, waardoor er – anders dan in de cultuursector – weinig tot geen personeelslasten tegenover staan. Vooral organisatoren die op commerciële basis werken of organisatoren die in een zeer laat stadium moesten annuleren (in de zomer was er immers hoop dat in het najaar weer activiteiten plaats zouden kunnen vinden) kwamen in de problemen.

In totaal hebben er vier organisaties een verzoek gedaan tot coulance om een deel van de gemaakte kosten vergoed te krijgen. In totaal is er door toepassing van coulance bij de subsidievaststelling een bedrag van € 23.825,- uitgekeerd t.o.v. het oorspronkelijk aangevraagde bedrag voor deze sportevenementen van € 60.985,-. De overige vrijgevallen middelen zijn teruggevallen naar de algemene middelen.

Openbaar vervoer

Effecten

Het openbaar vervoer in Zeeland is zeer sterk teruggelopen onder invloed van de pandemie. In onderstaande figuur is het aantal reizigers in 2020 afgezet als percentage van het aantal reizigers in dezelfde periode in 2019. Het effect van de sluiting van de scholen vanwege COVID19 is hier duidelijk in af te lezen.

Grafiek: Aantallen passagiers in percentages van dezelfde maand in 2019.

De teruggelopen passagiersaantallen hebben ook een grote invloed op de financiële houdbaarheid van de concessies. Doordat het OV als 'vitaal' is bestempeld (beschikbaarheid borgen), is er vanuit het

Rijk ook financiële steun toegezegd. In het Nationaal OV-beraad (NOVB), waarin Rijk, regionale overheden en vervoerders samenwerken, is een beschikbaarheids-vergoeding (BVOV) toegezegd door het Rijk.

Compensatie - huidige regeling

Voor 2020 is afgesproken dat vervoerders een BVOV krijgen, maar desondanks 5-7% van het verschil tussen kosten en opbrengsten voor eigen rekening (verlies) nemen. Dat is in 2020 ook gebeurd. Voor het eerste half jaar van 2021 is met vervoerders afgesproken dat ze zoveel kosten besparen en/of een extra bijdrage van de opdrachtgever vragen, dat een nulrendement mogelijk is.

Bus

Wij hebben samen met Connexxion gezocht naar mogelijkheden om kosten te besparen. Een voorbeeld daarvan is het rijden met kleine bussen in het weekend en avonden, waarmee wordt bespaard op chauffeurskosten en brandstof.

Daarnaast is er gekeken naar mogelijkheden voor het afschalen van de dienstregeling, zonder de bereikbaarheid van voorzieningen te beperken. Van maart 2020 t/m februari 2021 hebben de buurtbussen in Zeeland niet gereden (13,7% van de dienstregelingsuren), maar was de haltetaxi het alternatief. Sinds de herfstvakantie 2020 rijden er 2,2% minder bussen omdat er minder scholieren vervoerd worden. Sinds de voorjaarsvakantie 2021 is de dienstregeling opnieuw met 2% afgeschaald (maar sinds 1 maart rijden de buurtbussen dus weer wel).

In tegenstelling tot de brief aan PS van 1 december 2020 waarin wij u informeerden over de gevolgen van corona voor het OV, is de verwachting dat de kostenbesparingen bij Connexxion dermate hoog zijn dat de Provincie voor de eerste helft van 2021 geen extra bijdrage meer hoeft toe te kennen.

Westerschelde Ferry

Voor de Westerschelde Ferry is het verminderen van de dienstregeling geen optie. In het winterseizoen vaart het fietsvoetveer 1 maal per uur. Dit is de minimale dienstverlening. Ook andere significante besparingen zijn niet op korte termijn mogelijk gebleken. Dat betekent dat in het eerste half jaar van 2021 het fietsvoetveer met een verlies zal worden geconfronteerd dat maar beperkt door de beschikbaarheidsvergoeding wordt gedekt. Afhankelijk van het zomerseizoen kan dit wellicht weer worden ingelopen. De WSF zoekt naar manieren om kosten te besparen dan wel opbrengsten te verhogen, maar om de liquiditeit te garanderen is wel een kapitaalstorting nodig. In de Voorjaarsnota komen wij daarop terug.

Perspectief: transitieplan

Het Rijk heeft in 2020 een versoepelde beschikbaarheidsvergoeding toegezegd voor de tweede helft van 2021, onder de voorwaarde dat een transitieplan wordt opgesteld. Een transitieplan beschrijft de overgang naar een OV-systeem dat enerzijds ook in de toekomst aansluit bij de behoeften van de reizigers, maar anderzijds de bedrijfsvoering van de vervoerders zodanig hervormt dat de langdurige financiële effecten van corona geabsorbeerd worden.

Planning is om het transitieplan in april gereed te hebben, om daarna in overleg met het Rijk te komen tot definitieve afspraken. Samen met de vervoerders (Connexxion, Westerschelde Ferry) stellen we scenario's op. Inzet van het transitieplan is om aan alle knoppen (reizigersopbrengsten, materieel, personeel, dienstregeling) te draaien en ook nadrukkelijk de corona-crisis als katalysator te zien om al langer bestaande vraagstukken en ambities op te pakken. Bijvoorbeeld meer betrokkenheid van de gemeenten en hun doelgroepenvervoer, bij het invullen van de vervoersvraag.

Het blijft wel een uitdaging om daadwerkelijk stappen te zetten; het kost tijd om zaken in te regelen, niet alles is op korte termijn effectief. Denkbaar is daarom dat er tijdelijk nog extra geld nodig is.

De rol van de Provincie in dit proces is enerzijds om samen met Connexxion en Westerschelde Ferry BV te zorgen voor een dienstregeling die voortdurend aansluit bij de behoeften van reizigers en anderzijds te lobbyen bij het Rijk voor steun als tegenprestatie voor het overeind houden van het OV als vitale sector, ook bij lagere passagiersaantallen.

Wij gaan er vanuit u hiermee voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben. Uiteraard zullen wij in de Voorjaarsnota nader ingaan op alle ontwikkelingen rond Corona.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten,

Drs. J.M.M. Polman, voorzitter

A.W. Smit, secretaris

U wordt verzocht om in uw correspondentie steeds het zaaknummer te vermelden.